

**UCHWAŁA NR XVII/141/2021
RADY GMINY WĄSOSZ**

z dnia 30 września 2021 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Wąsosz na lata 2022-2026

Na podstawie art. 18 ust. 1 i ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1372) w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2015 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Wąsosz na lata 2022-2026 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Wąsosz.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Leszek Nieszala

GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE DLA GMINY WĄSOSZ NA LATA 2022-2026 WPROWADZENIE

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. w art. 18, art. 47, art. 48 i art. 71 wskazuje, że instytucja rodziny, definiowana w systemie praw człowieka jako „naturalna i podstawowa komórka społeczeństwa” (art. 16 ust. 3 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka) jest objęta szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, a jej dobro państwo ma obowiązek uwzględnić w swojej polityce społecznej. Szczególnie chroniona instytucja rodziny ustrojowo łączona jest z podstawową dla systemu praw człowieka zasadą ochrony życia rodzinnego (art. 47 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej) i prawem rodziców do wychowywania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem (art. 48 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej).

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym jego osobowość, poglądy, system wartości. Rodzice czy opiekunowie są wzorem dla dzieci. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami oparte na miłości i zrozumieniu. Kiedy następuje dezorganizacja, rodzina nie jest w stanie realizować swoich podstawowych funkcji i zadań, role w rodzinie ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz z oczekiwaniami społecznymi. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie i bez wątpienia należy zaklasyfikować ją do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Choć przemoc, agresja jako forma zachowań społecznych istniała od zarania dziejów we wszystkich kulturach i religiach, to właśnie obecnie obserwujemy zjawisko swoistego rozkwitu, eskalacji przemocy, a jednocześnie wzrastającego nią zainteresowania. Na zagadnienie przemocy domowej można spojrzeć z wielu perspektyw, bowiem przemocą domową zajmuje się szereg dyscyplin naukowych, takich jak: psychologia, pedagogika, prawo, socjologia, polityka społeczna itp. Precyzyjne zdefiniowanie tego zjawiska nastrocza wielu problemów interpretacyjnych. Przemoc w rodzinie można oceniać w kategoriach prawnych, moralnych, psychologicznych i społecznych. Pomimo tego, iż przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do zdiagnozowania, to zdaniem specjalistów - rozmiary i szkodliwość zjawisk związanych z przemocą w rodzinie wskazują, że jest to jeden ze szczególnie ważnych problemów społecznych w Polsce. Wymaga on podjęcia szerokiego, dobrze zorganizowanego, zaplanowanego na kilka lat programu przeciwdziałania przemocy.

Celem strategicznym Programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, ochrona ofiar przemocy w rodzinie oraz zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy. Program określa szczegółowe zadania do realizowania, ukierunkowane na: rozwój systemu przeciwdziałania przemocy oraz współpracy międzyinstytucjonalnej, zapewnienie dostępności pomocy osobom i rodzinom z problemem przemocy domowej, kształtowanie świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie, doskonalenie kadr zajmujących się diagnozowaniem i pomocą osobom dotkniętym tym problemem oraz edukację i profilaktykę mieszkańców Gminy Wąsosz.

Opracowanie Programu poprzedzone zostało diagnozą zjawiska przemocy na terenie Gminy Wąsosz.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Wąsosz ma charakter długofalowy. Działania obejmują lata 2022-2026. W miarę potrzeb i sytuacji społecznej mogą ulegać zmianom i udoskonaleniom.

I. PODSTAWY PRAWNE

Podstawowym dokumentem regulującym działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity Dz. U. z 2021 r. poz. 1249). Definiuje ona pojęcie przemocy w rodzinie, określa zadania organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy. Określa zasady postępowania wobec osób doznających przemocy oraz wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa dla samorządu gminnego następujące zadania: tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym: opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie; prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia; tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Pozostałe akty prawne wspomagające podejmowanie działań na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie i osób stosujących przemoc w rodzinie to:

1. Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119)
3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 Nr 209 poz. 1245).
4. Uchwała XX/121/2013 Rady Gminy Wąsosz z dnia 26 marca 2013 roku r. w sprawie określania trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego Gminy Wąsosz oraz ustalenia szczegółowych warunków jego funkcjonowania.
5. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomani Gminy Wąsosz,
6. Uchwała Nr 16 Rady ministrów z dnia 1 lutego 2021 roku w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021 (Monitor Polski z 2021 roku, poz. 235).

II. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE

Przemoc w rodzinie jest w Polsce, podobnie jak w innych krajach, jednym z problemów społecznych, który wymaga podejmowania szeroko zakrojonych działań przeciwdziałających temu zjawisku. Niebagatelny wpływ na stosowanie przemocy w rodzinie ma dziedziczenie wzorca przemocy ze środowiska pochodzenia. Dzieci wychowujące się w rodzinach z problemem przemocy przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub ofiarami. Uczą się, że sposobem rozwiązywania konfliktów jest przemoc. Wpływ na stosowanie przemocy w rodzinie może mieć także uzależnienie/nadużywanie alkoholu. Statystyki pokazują, że wielu sprawców przemocy w rodzinie w chwili popełnienia czynu jest pod wpływem alkoholu. Należy pamiętać, że alkohol osłabia kontrolę nad zachowaniem i zwiększa prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem na trudności. Uzależnienie od alkoholu nie zwalnia z odpowiedzialności za swoje czyny, mimo że osoby stosujące przemoc często wykorzystują fakt bycia nietrzeźwym jako czynnik usprawiedliwiający ich zachowanie.

Według definicji zawartej w art. 2 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przemoc to: „Jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych a także wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.” Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem, które występuje na całym świecie. Najczęściej dotyka ona najsłabszych, którzy nie potrafią sami się obronić, przede wszystkim kobiety i dzieci. Przemoc ta jest tym bardziej dotkliwa, ponieważ pochodzi od osób najbliższych, które powinny obdarowywać miłością i gwarantować poczucie bezpieczeństwa.

Zjawisko przemocy w rodzinie odkrywa wiele mitów i fałszywych przeświadczeń. Z jednej strony przeszkadzają one w pomaganiu ofiarom przemocy, z drugiej, służą usprawiedliwianiu sprawców. Część błędnych przekonań powoduje, iż ofiary przemocy, uważają, że nie można temu zapobiec, że nie mają na to wpływu. Wbrew powszechnemu mniemaniu przemoc występuje we wszystkich środowiskach rodzinnych. Zdaniem socjologów kulturowo uwarunkowanym źródłem konfliktów rodzinnych jest współczesny model rodziny, który izoluje ją od otoczenia. Sprawia, że rodzina boryka się sama ze swymi problemami, bez wsparcia z zewnątrz. Rodzina w swojej naturze zawiera wiele czynników konfliktogennych. Jednym z nich jest fakt skupienia różnych płci, temperamentów, osobowości, potrzeb zainteresowań czy doświadczeń jednostek w rodzinie. Istnieje wiele określeń zjawiska przemocy. Według J. Merlibrudy przemocą domową na gruncie psychologii określa się: „każde działanie lub rażące

zaniedbanie dokonane przez jednego z członków rodziny przeciwko pozostałym, wykorzystujące istniejącą lub stworzoną przez okoliczności przewagę siły lub władzy i powodujące u ich ofiar szkody lub cierpienia, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie fizyczne bądź psychiczne". Określenie to obejmuje zarówno małżonków, partnerów, dzieci, rodzeństwo, rodziców i starszych członków rodziny. Grupą krzywdzoną są osoby słabsze i starsze. Jest to szczególnie widoczne, gdy zmienia się proporcja kondycji między nimi a agresorem na ich niekorzyść.

Do cech charakterystycznych przemocy domowej należy:

1. Intencjonalność – jest zamierzonym działaniem człowieka lub zaniechaniem działania i ma na celu kontrolę nad ofiarą;
2. Naruszanie praw i godności drugiej osoby – osoba stosująca przemoc narusza godność innych osób, poprzez np. poniżanie, wyśmiewanie, ośmieszanie;
3. Dysproporcja sił – brak równowagi sił w rodzinie – jedna osoba jest zdecydowanie silniejsza od pozostałych osób i mając tego świadomość wykorzystuje swoją przewagę;
4. Powodowanie cierpienia i bólu – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na szkody osłabiając jej zdolność do samoobrony.

Wyróżnia się pięć podstawowych rodzajów przemocy:

1. **Przemoc fizyczną**, obejmującą działania bezpośrednie, które wyrządzają ból i cierpienie fizyczne.
2. **Przemoc psychiczną**, która jest bezpośrednim działaniem krzywdzącym, wykorzystującym mechanizm procesów psychologicznych.
3. **Przemoc seksualną**, działającą w obszarze zachowań seksualnych, naruszającą intymność pożycia.
4. **Przemoc ekonomiczną**, dotyczącą warunków materialnych, która opiera się na uzależnieniu ofiary od statusu materialnego sprawcy.
5. **Zaniedbanie** – niezapewnienie lub uniemożliwienie zaspokojenia potrzeb jednostki zależnej np. dziecka, osoby starszej, z niepełnosprawnością.

Każdej z wymienionych rodzajów przemocy towarzyszą charakterystyczne jej formy:

1. **przemoc fizyczna** – popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką, pięściami, bicie przedmiotami, parzenie, polewanie żrącymi substancjami, używanie broni,
2. **przemoc psychiczna** – poniżanie, naśmiewanie się z poglądów, pochodzenia, religii, stała krytyka, wmawianie chorób psychicznych, kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami, wymuszanie i domaganie się posłuszeństwa, upokarzanie, zawstydzanie, szantażowanie, stosowanie gróźb,
3. **przemoc seksualna** – sadystyczne formy współżycia seksualnego, wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, krytyka zachowań seksualnych,
4. **przemoc ekonomiczna** – niezaspakajanie materialnych potrzeb rodziny, odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zawodowej, zmuszanie do pracy bez wynagrodzenia, zmuszanie do spłacania długów.
5. **zaniedbanie** - ograniczanie dostępu do pożywienia, nieudzielanie koniecznej pomocy, brak pomocy w chorobie, zaniedbanie potrzeb emocjonalnych dziecka.

Przemoc domowa zazwyczaj nie jest czynem jednorazowym. Często ma długą, nawet kilkunastoletnią historię. Przemoc domowa zwykle powtarza się według zauważalnych prawidłowości. Cykl przemocy składa się z trzech następujących po sobie faz:

- **faza narastającego napięcia** – jest to początek cyklu, który charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych (drobne nieporozumienia, błahostki, agresja). W tej fazie sprawca jest napięty i stale poirytowany. Każdy drobiazg wywołuje jego złość, często robi awanturę, może zacząć więcej pić, przyjmować narkotyki lub inne substancje zmieniające świadomość. Może poniżyć ofiarę, poprawiając swoje samopoczucie. Prowokuje kłótnie i staje się coraz bardziej niebezpieczny. Sprawia wrażenie, że nie panuje nad swoim gniewem. Ofiara stara się jakoś opanować sytuację - uspokaja go, spełnia wszystkie zachcianki, wywiązuje się ze wszystkich obowiązków. Często przeprasza sprawcę. Ciągłe zastanawia się nad tym, co może zrobić, aby poprawić mu humor, uczynić go szczęśliwym i powstrzymać przed wyrządzeniem krzywdy. Niektóre ofiary w tej fazie mają różne dolegliwości fizyczne, jak bóle żołądka, bóle głowy, bezsenność, utratę apetytu. Inne wpadają w apatię, tracą energię do życia, lub stają się niespokojne i pobudliwe nerwowo. Jest to wynik narastania napięcia, które po pewnym czasie staje się nie do zniesienia. Zdarza się, że ofiara wywołuje w końcu awanturę, żeby „mieć to już za sobą”.
- **faza ostrej przemocy**- następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji. W tej fazie sprawca staje się gwałtowny. Wpada w szal i wyładowuje się. Eksplozję wywołuje zazwyczaj jakiś drobiazg, np. lekkie opóźnienie posiłku. Skutki użytej przemocy mogą być różne - podbite oko, połamane kości, obrażenia wewnętrzne, poronienie, śmierć. Ofiara stara się zrobić wszystko, żeby go uspokoić i ochronić siebie. Zazwyczaj, niezależnie od tego jak bardzo się stara, wściekłość sprawcy narasta coraz bardziej. Czuje się bezradna, bo ani przekonywanie sprawcy, ani bycie miłą/miłym, ani unikanie, ani bierne poddawanie się mu nie pomagają i nie łagodzą jego gniewu. Po zakończeniu wybuchu przemocy, ofiara jest w stanie szoku. Nie może uwierzyć, że to się naprawdę stało. Odczuwa wstyd i przerażenie. Jest oszołomiona. Staje się apatyczna, traci ochotę do życia, odczuwa złość i bezradność.
- **faza miodowego miesiąca**- jest to faza skrucy i okazywania miłości. Sprawca na nowo uwodzi ofiarę, przeprasza, obiecuje poprawę, jest uczynny i miły, jednak bez specjalistycznej pomocy kończy się to nawrotem przemocy spowodowanym ponownym wzrostem napięcia u sprawcy. Przemoc z czasem się nasila, za każdym razem zarówno zachowanie sprawcy, jak i skutki są coraz bardziej dotkliwe. Trzecia faza tzw. „miodowego miesiąca” jest coraz krótsza, staje się zaledwie tygodniową czy kilkudniową przerwą. Gdy sprawca wyładował już swoją złość i wie że posunął się za daleko nagle staje się inną osobą. Szczerze żałuje za to, co zrobił, okazuje skruchę i obiecuje, że to się nigdy nie powtórzy. Stara się znaleźć jakieś wytłumaczenie dla tego, co zrobił i przekonuje ofiarę, że to był jednorazowy, wyjątkowy incydent, który już się nigdy nie zdarzy. Sprawca okazuje ciepło i miłość. Staje się znowu podobny do tego, jaki był na początku znajomości. Zachowuje się jakby przemoc nigdy nie miała miejsca. Rozmawia z ofiarą, dzieli się swoimi przeżyciami, obiecuje, że nigdy już jej nie skrzywdzi. Dbą o ofiarę, spędza z nią czas i utrzymuje bardzo satysfakcjonujące kontakty seksualne. Sprawca i ofiara zachowują się jak świeżo zakochana para. Ofiara zaczyna wierzyć w to, że partner/partnerka się zmienił/a i że przemoc była jedynie incydentem. Życie we dwoje wydaje się piękne i pełne nadziei. Ale faza miodowego miesiąca przemija i znowu rozpoczyna się faza narastania napięcia. Zatrzymuje ona ofiarę w cyklu przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Prawdziwe zagrożenie, jakie niesie ze sobą faza miodowego miesiąca jest związane z tym, że przemoc w następnym cyklu jest zazwyczaj gwałtowniejsza.

III. ZADANIA SŁUŻB POWOŁANYCH DO REALIZACJI USTAWY O PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY W RODZINIE

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie realizacja zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie spoczywa na organach administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego. Do najważniejszych zadań określonych w ustawie, które realizuje gmina jest utworzenie Zespołu interdyscyplinarnego oraz opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie. Ustawa określa instytucje których przedstawiciele wchodzi w skład Zespołu interdyscyplinarnego:

1. jednostki organizacyjne pomocy społecznej,
2. gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych,
3. Policja,
4. ochrona zdrowia,
5. oświata,
6. organizacje pozarządowe

W skład zespołu interdyscyplinarnego, o jakim mowa wyżej, wchodzi również kuratorzy sądowi, ale mogą wchodzić także przedstawiciele prokuratury. Na wniosek osoby dotkniętej przemocą, sąd w trybie nieprocesowym, rozpatruje sprawę opuszczenia mieszkania przez sprawcę przemocy. Sąd zobowiązuje sprawców przemocy do uczestnictwa w zajęciach korekcyjno – edukacyjnych.

Członkowie zespołów interdyscyplinarnych realizują zadania w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie szczególnie poprzez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie;
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

IV. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W GMINIE WĄSOSZ.

Gmina Wąsosz położona jest w północno – zachodniej części województwa podlaskiego, w powiecie grajewskim. Według danych Urzędu Gminy w Wąsoszu liczba ludności według stanu na dzień 31.12.2020 roku wynosiła 3 666 osób, w tym 1 860 mężczyzn oraz 1 806 kobiet.

Z danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wąsoszu liczba wniosków o podjęcie działań w stosunku do osób podejrzanych o nadużywanie alkoholu w latach 2018-2020 przedstawia się następująco:

	2017	2018	2019	2020
Liczba wniosków o podjęcie działań w stosunku do osób podejrzanych o nadużywanie alkoholu	*	7	17	16
Liczba wniosków skierowanych przez GKRPA do biegłych sądowych o wydanie opinii o uzależnieniu	14	7	6	11
Liczba osób, u których biegli stwierdzili uzależnienie	13	5	3	8
Liczba wniosków do Sądu o leczenie przymusowe	11	3	6	5
Zobowiązanie przez Sąd do leczenia odwykowego stacjonarnego	*	*	0	1
Osoby, które podjęły leczenie stacjonarne dobrowolnie	0	0	1	1

*) brak danych

Jak wynika z powyższych danych liczba wniosków kierowanych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o wszczęcie postępowania wobec osób, co do których istnieje podejrzenie nadużywania alkoholu jest różna. Znacząco wzrosła w latach 2019 i 2020 w stosunku do 2018 roku ale w roku 2021 do 31 sierpnia było tylko 5 wniosków.

Także liczba wniosków do biegłych sądowych i wydanych przez nich opinii nie wykazuje jakiejś stałej tendencji. Zdecydowana większość opinii uznających osoby badane za uzależnione wskazywały na podjęcie leczenia odwykowego w warunkach ambulatoryjnych, co sugeruje, że nie były to silne uzależnienia. Nie

wszystkie osoby, które trafiły na komisję, stosowały przemoc domową. Były to też osoby samotnie mieszkające.

Z analizy danych Komendy Powiatowej Policji w Grajewie wynika, że znaczna większość interwencji policji spowodowana jest nadmiernym spożywaniem alkoholu, który doprowadza do konfliktów i destabilizacji życia rodzinnego. Wielokrotnie po tych interwencjach zakładana jest „Niebieska Karta”. Problem alkoholowy jest jednym z głównych czynników przyczyniającym się do agresywnych zachowań. W tych przypadkach konieczne jest, by osoby stosujące przemoc w pierwszej kolejności podjęły leczenie odwykowe, a w późniejszym etapie uczestnictwo w programie korekcyjno-edukacyjnym.

Z analizy danych wynika również, że na terenie gminy Wąsosz osobami najczęściej stosującymi przemoc są mężczyźni.

Liczba prowadzonych i zakończonych w danym roku procedur oraz liczba posiedzeń grup roboczych.

Rok	Liczba prowadzonych procedur	Liczba zakończonych procedur	Liczba posiedzeń grup roboczych
2018	34	24	19
2019	25	18	16
2020	24	14	34

Według danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Wąsoszu wynika, że w latach 2018 – 2020 nie udzielano pomocy społecznej z powodu występującej przemocy w rodzinie.

Instytucje realizujące zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy:

1. Gminny Zespół Interdyscyplinarny Gminy Wąsosz,
2. Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąsoszu,
3. Sądu Rejonowy w Grajewie,
4. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Wąsoszu,
5. Prokuratura Rejonowa w Grajewie,
6. Powiatowa Komenda Policji w Grajewie,
7. Gminny Ośrodek Zdrowia w Wąsoszu,
8. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grajewie,

Ponadto Zespół Interdyscyplinarny Gminy Wąsosz współpracuje z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Grajewie w zakresie kierowania osób do ośrodków interwencji kryzysowej, specjalistycznych ośrodków wsparcia. Sprawcy przemocy w terenie gminy Wąsosz mogą brać udział w zajęciach korekcyjno – edukacyjnych organizowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grajewie.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wąsoszu w okresie od czerwca do września 2021 roku na terenie Wąsosz przeprowadził ankietę dotyczącą przemocy w rodzinie.

Ze względu na panującą pandemię możliwości przeprowadzenia ankiety były ograniczone, jednakże należy uznać, że wystarczające na potrzeby opracowania diagnozy. Wśród ankietowanych kobiety stanowiły 82,8%. Najliczniejszą grupę wiekową stanowiły osoby w przedziale wiekowym 26 - 45 lat, bo aż 72,4%, grupa wiekowa 46 – 60 stanowiła po 20,7%, grupa wiekowa 18 – 25 5,7% i grupa 60 i więcej lat – 1,1 %. Nie wszyscy podali swój zawód i wykształcenie. Najliczniejszą grupą ankietowanych byli rolnicy – 41,4% i pracownicy umysłowi – 21,8 % oraz przedsiębiorcy – 9,2%. Wśród wykształcenia zdecydowanie dominuje wykształcenie wyższe – 35,6%, średnie – 23,0% oraz zawodowe – 17,2%. Najwięcej ankiet wypełnili mieszkańcy Wąsosza – 55,2% oraz Żeber – 14,9%.

Wśród 4 zaproponowanych do wielokrotnego wyboru form przemocy w rodzinie: a) przemoc fizyczna (np. bicie, kopanie, popychanie, duszenie, wykręcanie rąk), b) przemoc psychiczna (np. izolacja, wyzwiska, ośmieszanie, ciągłe niepokojenie, krytykowanie, ciągłe poniżanie), c) przemoc seksualna (zmuszanie do obcowania płciowego i innych czynności seksualnych), d) inny rodzaj zachowań (niszczenie mienia, groźby

karalne, zmuszanie do picia alkoholu) zostały zaznaczone wszystkie odpowiedzi, z czego a uzyskała 77,0% odpowiedzi, b uzyskała 74,7%, c 32,2 % a d 29,9% odpowiedzi. Aż 47,1% ankietowanych nie słyszało o przypadkach występowania przemocy, 34,5% słyszało o takich przypadkach a 14,9% zna takie przypadki. Bezpośrednio z tym zjawiskiem spotkało się 20,7%, 70,1% nie spotkało się bezpośrednio ze zjawiskiem przemocy w rodzinie a 8,0% nie było w stanie tego określić.

Najczęstszą przyczyną przemocy w rodzinie – według ankietowanych (wybór wielokrotny) - były: używki (alkohol, narkotyki) – 93,1%, problemy finansowe – 47,1%, choroba psychiczna – 33,3%, stres i frustracja – 26,4%, zazdrość – 24,1%, brak pracy – 21,8%, i doświadczenia i wzorce z domu rodzinnego – 17,2%. Jeżeli chodzi o czynniki mogące mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie (wybór wielokrotny) najczęściej odpowiedzi uzyskały: cechy charakteru i poczucie bezkarności – po 51,7%, brak umiejętności wychowawczych – 35,6%, status społeczny i materialny – 31,0%, przyzwolenie ofiary – 25,3%, przyzwolenie otoczenia – 23,0%, izolacja społeczna rodziny i chęć naśladowania innych - po 14,9% oraz poziom wykształcenia 13,8%.

Aż 80,5% uważa, że przemoc to nie jest sprawa prywatna, 14,9% nie miało w tej sprawie zdania a 3,4% odpowiedziało „tak”. Przy wielokrotnym wyborze odpowiedzi na pytanie: kto według Pana/Pani wiedzy jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie? Najwięcej odpowiedzi było: kobiety – 90,8%, dzieci 71,3%, osoby starsze – 27,6%, osoby niepełnosprawne – 13,8%, mężczyźni – 8,0% oraz inne – 2,3%. Na pytanie dotyczące Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Wąsosz 34,5% odpowiedziało, że o nim słyszało a 64,4% że o nim nie słyszało, natomiast 57,5% ankietowanych wiedziało, gdzie szukać pomocy w gminie Wąsosz w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie. Ankietowani z gminy Wąsosz wskazali, że ofiara przemocy z terenu gminy Wąsosz najbardziej może liczyć na pomoc Policji – 85,1%, Ośrodka Pomocy Społecznej – 63,2%, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych 16,1%, szkoły – 17,2%, Sądu – 12,6% Ośrodka Zdrowia – 5,7% i kościoła – 3,4%. Na pytanie, czy ich zdaniem ofiary przemocy na terenie gminy mogą liczyć na pomoc „raczej tak” odpowiedziało 40,2%, „trudno powiedzieć” – 23,0%, „zdecydowanie tak” – 20,7%, „raczej nie” – 10,3% i „zdecydowanie nie” – 4,6%. Zdecydowana większość nie postrzega przemocy w rodzinie jako istotny problem na terenie gminy. Odpowiedzi „raczej nie” udzieliło 28,7% a 24,1% „nie”, 21,8% „trudno powiedzieć”. Według 11,5% jest to istotny problem dla gminy i dla 11,5% raczej istotny.

Dla 48,3% ankietowanych działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie prowadzone przez gminę Wąsosz są pozytywne (na dobrze oceniło je 31,0%, na dostatecznie 17,2%). Negatywnie oceniło je 11,5% ankietowanych. Nie potrafiło dokonać oceny 37,9% ankietowanych. Na pytanie dotyczące tego, jakie działania należy podjąć, aby przeciwdziałanie przemocy było bardziej skuteczne? (można było zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź) 51,7% odpowiedziało, że „lepsza komunikacja i szybszy przepływ informacji między przedstawicielami służb”, 43,7% że „lepsze rozpowszechnianie oferty pomocowej dla ofiar przemocy”, 41,4% że „zwiększenie dostępności różnych form pomocy dla osób doznających przemoc”, 39,0% „przyspieszenie realizacji działań pomocowych i interwencyjnych”. Podnoszenie kompetencji przedstawicieli służb (kursy, szkolenia) wskazało 23,0% a „zwiększenie oferty pomocowej dla osób stosujących przemoc” tylko 12,6%.

V. CELE GŁÓWNE GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE WĄSOSZ.

1. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie w gminie Wąsosz, zapewnienie ochrony jej ofiarom oraz skuteczne oddziaływanie na jej sprawców.

2. Podejmowanie kompleksowych działań ukierunkowanych na ochronę ofiar przemocy, edukowanie osób stosujących przemoc i korygowanie agresywnych zachowań oraz postaw.

VI. ZAGROŻENIA W REALIZACJI ZADAŃ

- a. stereotypy panujące w środowisku na temat przemocy w rodzinie,
- b. bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- c. brak współpracy rodziny w zakresie przewycięzania kryzysów,
- d. problem uzależnienia od alkoholu w rodzinach,
- e. ubóstwo,
- f. brak lub zbyt mała współpraca interdyscyplinarna,
- g. brak motywacji ekonomicznej dla członków zespołu interdyscyplinarnego.

VII. REALIZACJA CELÓW GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

Cel 1: Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Wąsosz

Zadania:

1. Współpraca podmiotów w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego

Działania:

- Diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- Opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
- Rozpowszechnianie informacji o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- Monitorowanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą,
- Dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań,
- Podejmowanie działań prewencyjnych w środowiskach zagrożonych przemocą, inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą,
- Inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą.

Cel 2: Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Zadanie:

1. Współpraca podmiotów wskazanych w Programie na rzecz zwiększenia skuteczności działań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Działania:

- Izolowanie sprawców od ofiar w razie konieczności,
- Ochrona przed dalszym krzywdzeniem przez sprawcę,
- Udzielanie informacji oraz mobilizowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- Przeprowadzanie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu, stosującymi przemoc,
- Informowanie sprawców o konsekwencjach prawnych stosowania przemocy w rodzinie.

Cel 3: Zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie

Zadanie:

1. Zapewnienie wsparcia instytucjonalnego ofiarom przemocy.

Działania:

- Prowadzenie pracy socjalnej,
 - Edukowanie Ofiar w zakresie przysługujących im praw,
 - Rozpowszechnianie telefonu zaufania „Niebieska Linia”.
- #### **2. Prowadzenie działań interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy.**
- Podejmowanie działań interwencyjnych w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”,
 - Przekazywanie informacji o podejmowanych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego.
- #### **3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.**
- Udzielanie wszechstronnej pomocy osobom i rodzinom w razie konieczności umieszczenia w ośrodkach wsparcia.
 - Informowanie na bieżąco o placówkach udzielających wsparcia osobom doznającym przemocy.

Cel 4. Podnoszenie świadomości społecznej i wrażliwości na zjawiska związane z przemocą w rodzinie

Zadania:

1. Edukacja społeczeństwa w zakresie problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Działania:

- Podnoszenie wiedzy w społeczności lokalnej w zakresie problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez rozpowszechnianie ulotek, materiałów edukacyjno – informacyjnych, w tym o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy w rodzinie, udział w imprezach integracyjnych, kulturalnych itp.,
- Prowadzenie wśród dzieci i młodzieży profilaktyki w zakresie agresji i przemocy m.in. poprzez organizację zajęć, organizowanie konkursów np. plastycznych przez szkoły,
- Organizowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży przez szkoły i ośrodek kultury,
- Współuczestnictwo w kampaniach prowadzonych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wzbudzanie postaw obywatelskich.

Cel 5. Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w celu poprawy współpracy i skuteczności podejmowanych działań

Zadania:

Doskonalenie grup zawodowych zaangażowanych w problematykę przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania:

- Uczestnictwo w szkoleniach, doradztwie, warsztatach, konferencjach przedstawicieli służb podejmujących działania na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc,
- Organizowanie spotkań mających na celu wymianę doświadczeń między pracownikami różnych instytucji wchodzących w skład Zespołu Interdyscyplinarnego.

VIII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Źródłem finansowania zadań Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Wąsosz na lata 2022 – 2026 będą środki finansowe pochodzące z budżetu gminy, dotacje celowe oraz środki pozabudżetowe pozyskiwane z innych źródeł.

IX. TERMIN REALIZACJI

Od 01 stycznia 2022 r. do 31 grudnia 2026 r.

X. MONITOROWANIE, SPRAWOZDAWCZOŚĆ ORAZ HARMONOGRAM PROGRAMU

Monitorowanie i sprawozdawczość.

Monitorowanie realizacji programu odbywać się będzie w oparciu o zebranie danych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w formie sprawozdań dotyczących zrealizowanych zadań w ramach Programu od podmiotów zaangażowanych w jego realizację do 28 lutego każdego roku.

Ośrodek Pomocy Społecznej do 30 kwietnia każdego roku przedłoży Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji Programu.

Harmonogram działania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Wąsosz na lata 2022-2026

Lp.	Zadania	Sposób realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy
CEL 1: Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Wąsosz				
1.	Współpraca podmiotów w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego.	1. Diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie.	2022-2026	OPS, Zespół Interdyscyplinarny
		2. Opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach.	2022-2026	szkoły, OPS, GKRPA, Policja, służba zdrowia, Zespół Interdyscyplinarny

		3. Rozpowszechnianie informacji o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym.	2022-2026	szkoły, OPS, GKRPA, Policja, służba zdrowia, Zespół Interdyscyplinarny
		4. Monitorowanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą.	2022-2026	OPS, Policja, Zespół Interdyscyplinarny
		5. Dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.	2022-2026	OPS, GKRPA, Policja, Zespół Interdyscyplinarny
		6. Podejmowanie działań prewencyjnych w środowiskach zagrożonych przemocą.	2022-2026	szkoły, OPS, GKRPA, Policja, służba zdrowia, Zespół Interdyscyplinarny
		7. Inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą.	2022-2026	OPS, GKRPA, Policja, służba zdrowia, Zespół Interdyscyplinarny

Lp.	Zadania	Sposób realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy
-----	---------	-------------------	-------------------	--------------

CEL 2 : Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

1	Współpraca podmiotów wskazanych w Programie na rzecz zwiększenia skuteczności działań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.	1. Izolowanie sprawców od ofiar w razie konieczności.	2022-2026	Policja
		2. Ochrona przed dalszym krzywdzeniem przez sprawcę	2022-2026	Policja, OPS, Zespół Interdyscyplinarny
		3. Udzielanie informacji oraz motywowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.	2022-2026	OPS, Policja, Zespół Interdyscyplinarny
		4. Przeprowadzanie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu, stosującymi przemoc.	2022-2026	OPS, GKRPA, Policja, Zespół Interdyscyplinarny
		5. Informowanie sprawców o konsekwencjach prawnych stosowania przemocy w rodzinie m.in. poprzez materiały informacyjne.	2022-2026	OPS, GKRPA, Policja, Zespół Interdyscyplinarny

Lp.	Zadania	Sposób realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy
-----	---------	-------------------	-------------------	--------------

CEL 3 : Zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie

1	Zapewnienie wsparcia instytucjonalnego ofiarom przemocy	1. Prowadzenie pracy socjalnej.	2022-2026	OPS
		2. Edukowanie ofiar w zakresie przysługujących im praw.	2022-2026	szkoły, OPS, GKRPA, Policja, służba zdrowia, Zespół Interdyscyplinarny
		3. Rozpowszechnianie telefonu zaufania „Niebieska Linia”.	2022-2026	szkoły, OPS, GKRPA, Policja, służba zdrowia, Zespół Interdyscyplinarny
2	Prowadzenie działań interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy	1. Podejmowanie działań interwencyjnych w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”	2022-2026	szkoły, OPS, GKRPA, Policja, służba zdrowia, Zespół Interdyscyplinarny
		2. Przekazywanie informacji o podejmowanych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego.	2022-2026	szkoły, OPS, GKRPA, Policja, służba zdrowia, Zespół Interdyscyplinarny
3	Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.	1. Udzielanie wszechstronnej pomocy osobom i rodzinom w razie konieczności umieszczenia w ośrodkach wsparcia.	2022-2026	OPS, Policja, Zespół Interdyscyplinarny
		1. Informowanie na bieżąco o placówkach udzielających wsparcia osobom doświadczającym przemocy	2022-2026	OPS

Lp.	Zadania	Sposób realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy
-----	---------	-------------------	-------------------	--------------

CEL 4 : Podnoszenie świadomości społecznej i wrażliwości na zjawiska związane z przemocą w rodzinie

1	Edukacja społeczeństwa w zakresie problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie	1. Podnoszenie wiedzy w społeczności lokalnej w zakresie problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez rozpowszechnianie ulotek, materiałów edukacyjno-informacyjnych, w tym o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy w rodzinie, udział w imprezach integracyjnych, kulturalnych itp.,	2022-2026	szkoły, OPS, GKRPA, Policja, służba zdrowia, Zespół Interdyscyplinarny, GOKiS
		2. Prowadzenie wśród dzieci i młodzieży profilaktyki w zakresie agresji i przemocy m.in. poprzez organizację zajęć, organizowanie konkursów np. plastycznych przez szkoły.	2022-2026	szkoły, OPS, GKRPA, Policja, służba zdrowia, Zespół Interdyscyplinarny, GOKiS
		3. Organizowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży przez szkoły i ośrodki kultury.	2022-2026	szkoły, GKRPA, GOKiS, Zespół Interdyscyplinarny
		4. Współuczestnictwo w kampaniach prowadzonych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wzbudzanie postaw obywatelskich.	2022-2026	szkoły, OPS, GKRPA, Policja, służba zdrowia, Zespół Interdyscyplinarny, GOKiS
Lp.	Zadania	Sposób realizacji	Termin realizacji	Realizatorzy
CEL 5 : Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w celu poprawy współpracy i skuteczności podejmowanych działań				
1	Doskonalenie grup zawodowych zaangażowanych w problematykę przeciwdziałania przemocy w rodzinie	1. Uczestnictwo w szkoleniach, doradztwie, warsztatach, konferencjach przedstawicieli służb podejmujących działania na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc.	2022-2026	Policja, OPS, GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny, szkoły, służba zdrowia, kuratorzy
		2. Organizowanie spotkań mających na celu wymianę doświadczeń między pracownikami różnych instytucji wchodzących w skład Zespołu Interdyscyplinarnego	2022-2026	Policja, OPS, GKRPA, Zespół Interdyscyplinarny, szkoły, służba zdrowia, kuratorzy